

STARKA MAMMOR – TRYGGGA BARN

Rädda Barnen

En rapport om asylsökande och nyanlända ensamstående mammors situation i Sverige

Ett stort tack till alla mammor som deltagit i de fokusgrupper som är underlag till denna rapport, som delade med sig av sin erfarenhet och sin expertis kring att vara asylsökande eller nyanländ i Sverige. Vi vill också tacka deltagarna i referens- och projektgruppen som har delat kunskap, erfarenheter och tankar. Utan er hade denna rapport inte blivit till. Era röster är viktiga!

© Rädda Barnen 2023

Rapportförfattare: Tove Samzelius

Projektledning: Eva Harnesk och Carolina Åkerlind Guillén

Formgivning: Rädda Barnen

Foto: Omslag, s 12, s 23, s 28 Unsplash.com; s 2, s 14, s 17, s 20, s 23, s 28 Pixabay.com; s 3, s 4, s 21, s 28 Rädda Barnen.

För att garantera deltagarna i studien anonymitet har alla namn på personer ändrats eller tagits bort.

**ALLMÄNNA
ARVSFONDEN**

Starka mammor – Trygga barn är ett fyraårigt projekt som drivs av Rädda Barnen och finansieras av Allmänna arvsfonden. Projektet startade 2020 och pågår till 2024.

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning	4
Inledning.....	5
Om projektet Starka mammor – Trygga barn.....	7
Bakgrund.....	8
Stor andel ensamstående mödrar bland asylsökande	8
Längre etableringstid för kvinnor.....	10
Stor ekonomisk utsatthet bland ensamstående mödrar	10
Hur vi har gått till väga.....	12
Om deltagarna.....	13
Boendets betydelse.....	14
Ekonomisk utsatthet och stress.....	17
Osäkra anställningar och oregelbundna arbetstider	18
Pengarna räcker inte till.....	19
Om dagersättning till asylsökande.....	20
Utdragna asylprocesser påverkar barn negativt.....	21
Gemenskap och hopp	23
Sammanfattande diskussion	25
Rädda Barnens rekommendationer	27
Vill du veta mer?	28
Rädda Barnens podcastserie ”Starka mammor – Trygga barn”	28
Läs också!	29
Källor	30
Fotnoter	31

Förord

Att vara ensamstående mamma i ett nytt land innebär både utmaningar och möjligheter. Under senare år har utrikesfödda kvinnors etablering i samhället fått mer uppmärksamhet men just ensamstående kvinnor med barn får sällan själva en möjlighet att beskriva sin situation. Med denna rapport vill Rädda Barnen ändra på detta och tydligare förmedla kvinnornas egna röster. Genom att stärka mammor ökar möjligheterna för en tryggare tillvaro för barn.

Rädda Barnen har under många år mött asylsökande och nyanlända ensamstående mammor med barn. Dessa mammor och barn är några av de mest utsatta grupperna vad gäller psykisk ohälsa, socioekonomisk utsatthet och utanförskap. En del av familjerna sitter fast i utdragna asylprocesser och tvingas flytta mellan olika boenden runt om i landet. Andra har fått uppehållstillstånd och kämpar med att etablera sig i det svenska samhället.

För att möta familjernas behov av stöd har Rädda Barnen arbetat med riktat stöd för ensamstående mammor i projektet "Starka mammor – Trygga barn". Projektet startade 2020, med finansiering från Allmänna Arvsfonden, och har erbjudit föräldragrupper på olika platser i Sverige. Projektet har även producerat en podcast där ensamstående nyanlända mammor i Sverige berättar om sina utmaningar och drömmar.

För att vi ska kunna hitta rätt lösningar och för att rätt åtgärder ska vidtas måste kunskapen och förståelsen för dessa familjers verklighet öka. Utifrån denna kunskap vill vi att alla, som kan påverka mammorna och barnens situation, arbetar för att skapa goda förutsättningar för dem. Alla barn som befinner sig i Sverige ska kunna få sina rättigheter tillgodosedda och vi måste skapa reella möjligheter för nyanlända mammor att komma in i det svenska samhället. Starka mammor ger tryggare barn.

Vi hoppas att ni lyssnar på deras röster!

Maria Frisk, Sverigechef Rädda Barnen

"Vi lever ensamma. Vi bestämmer själva och har ansvar själva. Vi bär allt på våra axlar. Det är svårt att vara ensam."

Ensamstående mamma

"Om Rädda Barnen kan hjälpa till och berätta. Dom lyssnar inte på oss men kanske på Rädda Barnen."

Ensamstående mamma

Sammanfattning

Starka mammor, trygga barn – en rapport om asylsökande och utrikesfödda ensamstående mammors situation i Sverige är en unik studie där Rädda Barnen belyser hur asylsökande och nyanlända utrikesfödda mammor ser på sin egen och sina barns livsvillkor. Berättelserna sätts i ett nationellt perspektiv med aktuell forskning och statistik.

Att genomleva utdragna asylprocesser eller att ha fått avslag men inte kunna lämna Sverige medverkar till en situation som vi i den här rapporten beskriver som existentiell limbo. Barnkonventionen ses av mammorna inte som en lag som är gällande för deras barn. Mammor som varit utsatta för våld och som lever med skyddad identitet upplever att deras situation inte tas på allvar.

Boendesituationen påverkar både asylsökande och nyanlända men på olika sätt. Många asylsökande tvingas flytta flertalet gånger mellan lägenheter och anläggningsboenden i olika delar av Sverige. Detta upplevs som mycket påfrestande, i synnerhet för barnen.

Att leva med begränsade ekonomiska resurser och på egen hand försörja barn är en utmaning för alla mammor som deltog i fokusgrupperna. Konsekvensen av den låga dagernsättningen för asylsökande blir att barn lever i fattigdom under en särskilt avgörande fas i livet. Kanske att de behöver gå hungriga eller inte kan ha fritidsaktiviteter. Alla deltagare uttrycker en vilja att jobba och bli självförsörjande. Oregelbundna arbetstider och svårigheter med barnomsorg lyfts dock som ett problem som försvårar etableringen på arbetsmarknaden.

Kvinnorna beskriver den sociala gemenskapen som gruppträffarna erbjuder som en livlina. Dels för att de kan stötta varandra och få en möjlighet att tänka på annat än personliga problem, dels för att de får göra roliga saker tillsammans med sina barn.

Barnens situation påverkas av mammornas situation, något som också behöver beaktas i beslutningsprocesser och i stöd som riktas till asylsökande eller nyanlända ensamstående kvinnor med barn.

Inledning

Med *Starka mammor, trygga barn – en rapport om asylsökande och utrikesfödda ensamstående mammors situation i Sverige* vill Rädda Barnen belysa hur asylsökande och nyanlända utrikesfödda mammor ser på sina egna och sina barns livsvillkor. Huvudfokus ligger på deltagarnas erfarenheter och tankar, men vi har också kompletterat dessa med kunskap från tidigare forskning och offentlig statistik för att kunna placera mammornas berättelser inom ett bredare socialt, ekonomiskt och välfärds-politiskt sammanhang.

Varför är det viktigt att få en bättre förståelse för marginaliserade ensamstående mödrars livsvillkor? Inom forskningen har ett huvudargument varit att då de är en av samhällets mest sårbara grupper kan deras situation tidigt visa på negativa effekter av policyförändringar och ekonomiska konjunktursvängningar.ⁱ Deras situation kan också påvisa hur väl ett land lever upp till åtaganden

”... den ekonomiska utsattheten bland barn till utrikesfödda ensamstående mödrar har ökat sedan 2000-talets början”

kring mänskliga rättigheter, i synnerhet ekonomiska och sociala rättigheter för kvinnor och barn.ⁱⁱ Utifrån ett barnrättsperspektiv blir det också viktigt att uppmärksamma sambandet mellan kvinnors risk för fattigdom och möjligheten att tillgodose barns rätt till en skälig levnadsstandard.ⁱⁱⁱ Kombinationen av att vara asylsökande eller nyanländ i Sverige och en ensamstående mamma utgör ytterligare försvårande omständigheter vilket vi belyser i den här rapporten.

Rädda Barnens *barnfattighedsrapporter* har tidigare visat hur den ekonomiska utsattheten bland barn till utrikesfödda ensamstående mödrar har ökat sedan 2000-talets början, trots att den under senare år minskar inom alla andra grupper. I den

analys som presenterades i *Millenniebarnen – en studie om ekonomisk utsatthet bland barn under hela uppväxten* (2020) kunde vi se att de barn som levt med enbart en förälder under hela sin uppväxt har högst fattighedsrisk (87 procent). Av dessa hade dessutom den ekonomiska utsattheten sträckt sig över längre tidsperioder; 22 procent mellan sju och tolv år och 16 procent mellan 13 och samtliga 18 år.

I rapporten *Välfärd inte för alla* (2019) redovisar Rädda Barnen hur den fördelningspolitiska profilen för socialförsäkringar riktade till barnfamiljer successivt har avtagit under senare år. Detta har särskilt drabbat de med behov av inkomstbaserade försäkringar, till exempel bostadsbidrag, varav den största gruppen är ensamförsörjande hushåll. Utrikesfödda ensamstående mammor är också överrepresenterade bland de grupper i samhället som söker sig till socialtjänsten för hjälp med akut hemlöshet och som löper risk att bli utestängda från bostadsmarknaden vilket Rädda Barnen tidigare har lyft i rapporten *En plats att kalla hemma – Barnfamiljer i bostadskrisens skugga* (2017).

”Utrikesfödda ensamstående mammor är också överrepresenterade bland de grupper i samhället som söker sig till socialtjänsten för hjälp med akut hemlöshet”

Föräldrar i Rädda Barnens rapport *Att hitta hem* (2019) har också berättat om temporära boendesituationer som har varit trångbodda, isolerade och långt bort från trygga kommunikationer. Föräldrarna berättar hur de har behövt flytta flera gånger under sin tid som asylsökande och nyanlända i Sverige. De har oroats över barnens möjligheter att fortsätta sin utbildning och hitta nya kompisar efter en flytt. Framför allt har de befunnit sig i vad som beskrivs som en maktlös situation där de ofta har känt sig orättvist behandlade, då de inte förstått de beslut som fattats åt dem gällande bostad och bostadsort.

I denna rapport vill vi uppmärksamma skillnaderna mellan livsvillkoren för de mammor och barn som befinner sig i utdragna asylprocesser och de som har uppehållstillstånd. Samtidigt vill vi också understryka att det som sker under asylprocessen kan komma att påverka etableringen i samhället på sikt, om mamman och barnen så småningom får besked att de får stanna. Asylprocessens långa väntan och osäkerhet i kombination med ekonomiskt umbärande, bristfälliga boendeförhållanden och risk för våldsutsatthet påverkar den psykiska hälsan vilket kan få långvariga konsekvenser både för barn och mammor.

I den första delen av rapporten redogör vi för det bredare sammanhanget inom vilket mammornas berättelser bör förstås. Vi visar att även om gruppen utrikesfödda ensamstående mammor med barn sällan uppmärksammas i offentliga sammanhang så utgör de en relativt stor andel av de barnfamiljer som är i asylprocessen eller som nyligen fått uppehållstillstånd i Sverige. Vi berättar sedan om projektet *Starka mammor – Trygga barn* och vilka som har deltagit både i programmet och i framtagandet av denna rapport.

Resultatet från analysen av fokusgruppsintervjuerna presenteras tematiskt. Boendeförhållanden och effekter av att flytta mellan olika delar av Sverige lyftes både av mammor i asylprocessen och de som hade uppehållstillstånd. Även frågor som rörde ekonomi, stress och psykisk hälsa var framträdande teman. Dock var de mer akuta för de mammor som påverkades av utdragna asylprocesser. Slutligen berör vi vikten av gemenskap och ett socialt sammanhang för att fortsätta att kämpa i vardagen och känna hopp inför framtiden. Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion och rekommendationer till beslutsfattare samt andra som möter asylsökande och nyanlända ensamstående mammor och deras barn i sitt arbete.

”Vi är starka, vi visar det när vi kämpar tillsammans som ensamstående mammor. Tidigare kände jag inte så men nu tänker jag på det mer.”

Ensamstående mamma

”Jag har lärt mig mycket i den här gruppen som jag tar med mig i livet. Speciellt att inte lyssna på människor som är negativa, utan att tänka på mina egna mål och att vara en stark mamma. Jag hade många drömmar innan jag fick barn, som att studera”.

Ensamstående mamma

Om projektet Starka mammor – Trygga barn

Rädda Barnen har under många år och inom olika verksamheter mött asylsökande och nyanlända ensamstående mammor med barn. Flera mammor har uttryckt ett behov av stöd som är anpassat efter deras villkor och utifrån deras förutsättningar som ensamstående föräldrar i ett nytt land. Genom finansiering från Allmänna Arvsfonden startade Rädda Barnen därför projektet *Starka mammor – Trygga barn* år 2020.

”Jag fick mod och styrka att orka kämpa, att känna att jag inte var helt ensam med mina problem”

Genom att erbjuda ett behovsanpassat föräldrastöd syftar projektet till att stärka mammornas kunskaper, färdigheter och självförtroende för att bidra till en positiv relation mellan barn och föräldrar, vilken ger en tryggare uppväxt för barnen. Utgångspunkten är att mamman är barnets främsta skyddsfaktor och genom att hon får bättre förutsättningar möjliggörs en förbättrad etableringsprocess och integration för hela familjen. Inom ramen för projektet erbjuder Rädda barnen gruppverksamhet, individuellt stöd och sociala aktiviteter för hela familjen.

Mellan åren 2020 och 2022 deltog drygt 200 mammor i gruppverksamhet på olika platser i Sverige, bland annat i Avesta, Hedemora, Vänersborg, Stockholm, Sundsvall, Göteborg och Örnsköldsvik. På grund av Coronapandemin hölls flera av grupperna helt eller delvis digitalt under det första året. Några av mammorna fick även individuellt stöd och hjälp i kontakter med socialtjänst, vården, Migrationsverket, kvinnojourer och kommunala verksamheter så som förskolor. 425 mammor och 660 barn deltog i sociala aktiviteter och utflykter. Ungefär hälften av deltagarna var asylsökande och hälften har haft permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd. En mindre grupp har varit svenska medborgare. Majoriteten av deltagarna hade ensam vårdnad för sina barn på heltid.

”Jag vill vara med i gruppen för den ger mig positiv energi och det är bra för mig och mina barn.”

Rädda Barnens stöd till föräldrar baseras på ett barn- och barnrättsperspektiv och utgår ifrån att föräldrastödet ska öka kunskapen hos föräldrarna för barnets rättigheter och barnets behov. Stöd till föräldrar har betydelse för såväl enskilda barn som för samhället i stort och kan främja både föräldrarnas och barnens välmående. Detta ligger i linje med **barnkonventionens artikel 18** som understryker att det i första hand är barnets förälder som ansvarar för att ge barnet vad hen behöver och har rätt till, men att staten också har en skyldighet att stödja föräldrarna i denna uppgift.

”Jag har tre barn och jag vill ta hand om dem på ett bra sätt. Jag kommer från ett annat land och det är en annan kultur. Jag vill lära mig om kultur i Sverige och hur jag ska ta hand om barnen här.”

Ett annat mål inom projektet har varit att samla in kunskap kring asylsökande och nyanlända ensamstående mammor och deras barns situation och behov. Detta har gjorts kontinuerligt under verksamhetens gång genom fokusgruppsintervjuer med deltagare, enkäter och feedback från gruppledare. Det är detta material som ligger till grund för denna rapport.

Rädda Barnen har fått ytterligare finansiering av Allmänna Arvsfonden för att kunna möta de nya behoven av familjer från Ukraina. I slutet av 2022 startade Starka mammor – trygga barn den första gruppen för mödrar och barn från Ukraina. Föräldragrupper för den nya målgruppen kommer drivas i Göteborg, Sundsvall, Örnsköldsvik, Stockholm och Malmö. Projektet avslutas sista januari 2024.

Bakgrund

Kvinnor och barn utgör idag över hälften av alla migranter och flyktingar i världen och under senare år är de även en signifikant andel av de som söker sig till Sverige. Barnfamiljer som migrerat eller flytt från krig och förföljelse upplever ofta svårigheter på grund av förlust av sociala nätverk, ett nytt kulturellt sammanhang, diskriminering, försämrad socioekonomisk status och svårigheter att få tillgång till hälsovård och sociala tjänster. De kan också ha upplevt våld och traumatiska händelser före, under eller efter sin ankomst i Sverige vilket gör dem särskilt sårbara för långvarig marginalisering.^{iv}

Kunskapen om asylsökande och nyanlända föräldrars situation i Sverige är mycket begränsad och det finns endast ett fåtal forskningsstudier eller rapporter som belyser deras erfarenheter och behov.

”Kunskapen om asylsökande och nyanlända föräldrars situation i Sverige är mycket begränsad”

Internationell forskning visar dock att föräldrar som flytt kan behöva stöd både i själva etableringsprocessen och genom insatser som är mer direkt inriktade på föräldraskapsstöd. Framträdande behov är bland annat tillgänglig hälsovård, lämplig information och stöd i kontakter med myndigheter. Även ekonomiska svårigheter, långvariga migrationsprocesser med osäkerhet kring uppehållstillstånd och boende pekas ut som försvårande och stressfulla faktorer som kan påverka föräldraskapet.

I en studie publicerad av Röda Korset konstateras det även att ”det är viktigt att reflektera över hur föräldraskapsstöd ska definieras för en grupp som saknar stora delar av den stabilitet som ofta tas för givet för den mer långvarigt bosatta och/eller bofasta befolkningen”.^v De menar också att det är betydelsefullt att beakta föräldrarnas perspektiv när denna typ av insatser utformas och implementeras i praktiken.

Ensamstående mödrar med erfarenhet av flykt och migration, lever i en större utsträckning än svenskfödda ensamstående föräldrar helt ensamma med sina barn och delad vårdnad är ovanligt.^{vi} Ibland är det en konsekvens av att fadern har avlidit, utvisats eller av andra skäl befinner sig i ett annat land. Det kan också vara till följd av fattigdom, krig, våldtäkter, tvångsgifte, våld i nära relationer eller andra omständigheter där kvinnor i sårbara situationer blir utnyttjade och lämnade som ensamma vårdnadshavare. Dessa förhållanden, i kombination med de generella svårigheter som drabbar barnfamiljer på flykt, kan komma att påverka moderskapet och förmågan att ta hand om sina barn. Samtidigt visar studier som involverat ensamstående mödrar att just moderskapet ofta är en central identitet som andra delar av livet kretsar kring. Det är barnen som gör att de trots svårigheter och motgångar fortsätter att kämpa och tänka på framtiden.^{vii}

Stor andel ensamstående mödrar bland asylsökande

Asylsökande ensamstående mödrar och deras barn förefaller vara en osynliggjord grupp både inom migrationsstudier och de debatter som handlar om flyktingmottagande i Sverige. Ändå visar statistik från Migrationsverket att dessa hushåll utgör en signifikant andel av de barnfamiljer som befinner sig i mottagningssystemet eller som nyligen beviljats uppehållstillstånd. I mitten av september 2022 var 24 430 individer som var del av ett hushåll med barn inskrivna hos migrationsverket. Utav dessa var 12 597 ensamstående föräldrar och deras barn. Detta representerar 52 procent av det totala antalet inskrivna (barn och vuxna). 73 procent av dessa utgjordes av mammor och barn från Ukraina. Bland de resterande 27 procenten fanns det större grupper från Afghanistan, Eritrea, Etiopien, Irak, Iran, Nigeria, Somalia och Syrien.

Över hälften, eller 12 883, av de individer som var inskrivna hos Migrationsverket som del av en familj var barn under 18 år. Majoriteten av dessa, 7 206 barn, levde i ett hushåll med en förälder. Bland de som är inskrivna hos Migrationsverket finns det familjer som väntar på beslut, de som har fått beslut men väntar på kommunplacering samt familjer som fått avslag. I mitten av september år 2022, hade 41 procent av de 5 445 hushållen med en ensamstående förälder som fortfarande var inskrivna ett avslagsbeslut. Många av dessa föräldrar och barn kom från Afghanistan, Etiopien, Irak, Iran, Nigeria och Somalia.

Under de senaste fem åren har gruppen ensamstående med barn, majoriteten av vilka är kvinnor med barn, utgjort 41 procent av alla barnfamiljer som har fått sin asylansökan i Sverige beviljad. Dessa siffror har förhöjts något under år 2022 till följd av kriget i Ukraina och EU:s aktivering av massflyktsdirektivet. Men som framgår av diagram 1 utgjorde de ensamstående hushållen med barn en stor andel även mellan åren 2018 och 2021 då de uppgick till mellan 32 och 36 procent av det totala antalet barnhushåll.

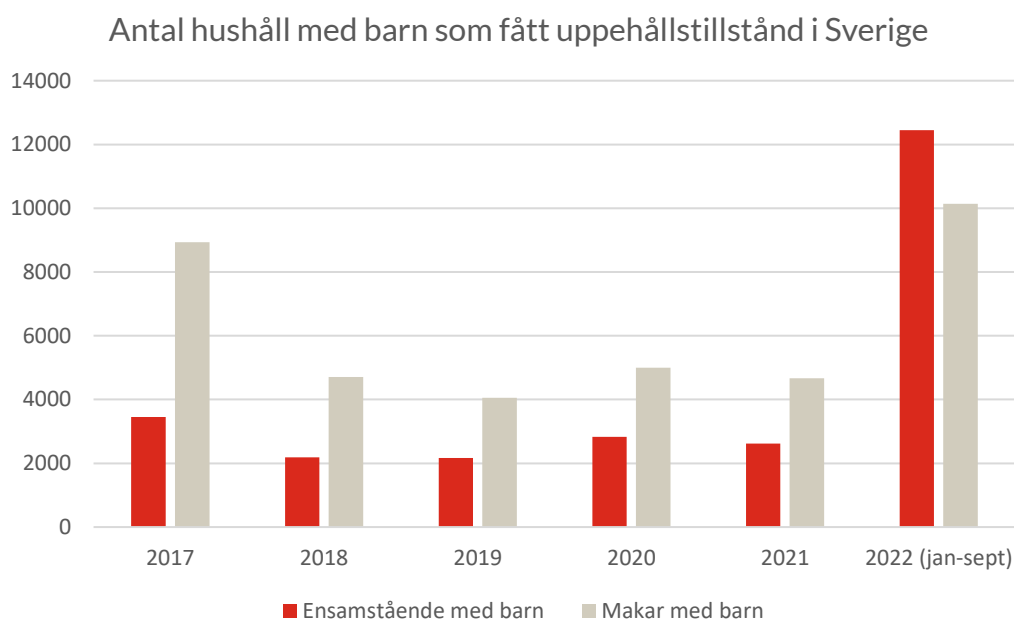

Diagram 1. Källa: Migrationsverket

Bland de nationaliteter som i störst utsträckning fick sina asylansökningar beviljade (tillfälligt eller permanent) under denna tidsperiod var 37 procent av barnfamiljerna från Afghanistan ensamstående med barn, från Eritrea 43 procent, från Irak 31 procent och från Syrien 30 procent. Bland de barnfamiljer från Ukraina som fick tillfälliga uppehållstillstånd under de första nio månaderna av år 2022 var 62 procent ensamstående med barn. Majoriteten var kvinnor med barn. Det finns med andra ord en relativt stor grupp ensamstående kvinnor med barn från krigshärjade länder som är nyanlända i Sverige och som förväntas etablera sig i det svenska samhället.

Längre etableringstid för kvinnor

För de kvinnor som får uppehållstillstånd i Sverige tar det generellt sett längre tid än för utrikes födda män att träda in och etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. För att komma till rätta med dessa ojämlika villkor gav regeringen i maj 2022 flertalet myndigheter i uppdrag att i samverkan ta fram en gemensam åtgärdsplan. I den rapport som låg till grund för uppdraget redovisar Jämställdhetsmyndigheten det aktuella kunskapsläget och beskriver vad som ses som bakgrundsfaktorer och hinder. Ingenstans problematiseras eller lyfts de svårigheter som det kan innebära att etablera sig på arbets- eller bostadsmarknaden som nyanländ ensamstående mamma.

Forskare har tidigare kritiserat svensk jämställdhetspolitisk för att i alltför stor utsträckning utgå ifrån ett tvåsamhetsideal vilken medverkar till att dölja ensamstående mödrars strukturellt underordnade position och de mekanismer som medverkar till växande utsatthet inom denna grupp.^{viii} Kritik har även riktats mot förenklade förklaringsmodeller baserade på kulturella skillnader i policy-dokument som behandlar utrikes födda kvinnors etablering i det svenska samhället.^{ix}

Stor ekonomisk utsatthet bland ensamstående mödrar

Sedan 1990-talets slut har den ekonomiska utsattheten bland ensamstående mödrar och deras barn ökat, detta gäller såväl inrikes- som utrikesfödda, men ökningarna är mest markanta bland de som har en migrationsbakgrund. Rädda Barnens senaste Barnfattighedsrapport visar att utländsk bakgrund och en ensamstående förälder är faktorer som var för sig ökar risken för och sårbarheten av att leva under ekonomiskt knappa förhållanden. Tillsammans förstärker de bägge faktorerna varandra och får ett tydligt mönster av ojämlika ekonomiska villkor att framträda.

2016–2019 minskade barnfattigheten för barn till samboende föräldrar i alla hushållskategorier medan det ökade bland barn till ensamstående föräldrar som är utrikesfödda, från 42,1 till 49,5 procent. Denna bild förstärks genom Försäkringskassans årliga rapporter om barnhushållens ekonomi som visar att hushåll med en ensamförsörjande utrikesfödd mamma är mest ekonomiskt utsatta och hur utsattheten ökat över tid. Det förefaller också främst vara denna grupp som drabbats negativt till följd av Covid-19-pandemin.^x Bland annat visar rapporter från Kronofogdemyndigheten att de under senare år fått det svårare att betala sina räkningar och att de i högre grad än andra riskerar att vräkas till följd av hyresskulder.

”Ingenstans problematiseras eller lyfts de svårigheter som det kan innebära att etablera sig på arbets- eller bostadsmarknaden som nyanländ ensamstående mamma.”

”hushåll med en ensamförsörjande utrikesfödd mamma är mest ekonomiskt utsatta”

Andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll efter föräldrars bakgrund och familjeform 2019

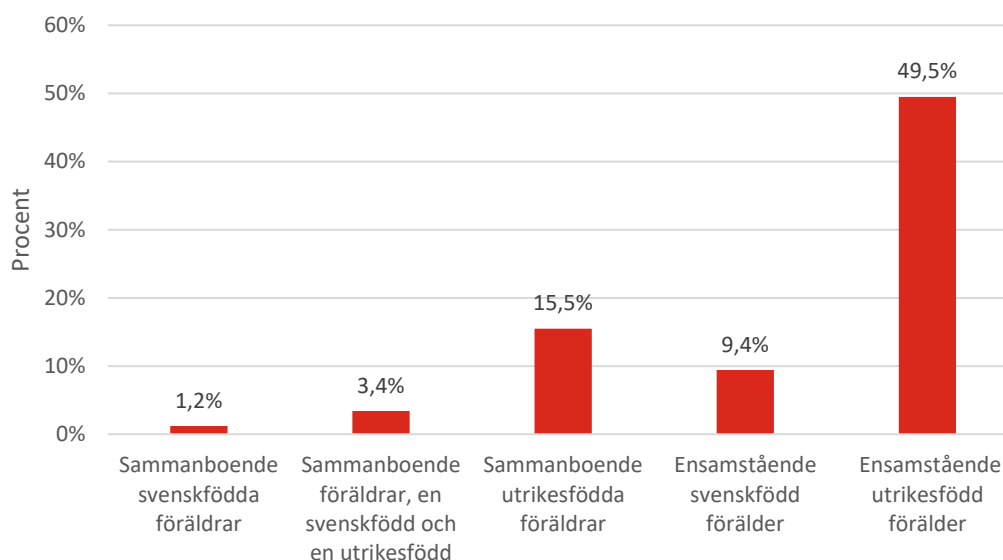

Diagram 2. Källa: Rädda Barnens barnfattighedsrapport 2021

Rädda barnen har i flera rapporter konstaterat att den välfärds- och skattepolitiska profilen under 2000-talet framför allt har gynnat dem som redan är väletablerade på arbetsmarknaden och att etableringen på bostadsmarknaden spelar en avgörande roll för barnfamiljers ekonomi. I den senaste barnfattighedsrapporten konstaterades också att en annan oroväckande trend är den ökande barnfattigdom som vi ser i ett antal mindre kommuner i Sverige. En trend som också förefaller sammanfalla med bristen på tillgängliga bostäder för familjer med låga inkomster och för nyanlända i storstadsområden.

Att barnfamiljer tvingas flytta runt och bo under otrygga former kan få negativa konsekvenser för barns uppväxtvillkor och utveckling både i stunden och på längre sikt. Parallella förändringar inom socialförsäkringssystemet och bostads- och arbetsmarknaden har enligt forskning sammantaget medverkat till en ökad ekonomisk sårbarhet bland ensamstående mödrar med låga inkomster och begränsade resurser.^{xi}

Ensamstående utrikesfödda mödrar som inte lyckas etablera sig på arbets- eller bostadsmarknaden löper en betydligt högre risk än andra grupper att fastna i en varaktig ekonomisk utsatthet. De är också överrepresenterade bland de barnfamiljer som har behov av försörjningsstöd. Tidigare forskning i Sverige visar att detta framför allt kan härledas till strukturella förklaringar såsom svårigheter med inträde på arbetsmarknaden snarare än psykosociala problem. Forskningsresultat indikerar också att denna grupp kan behöva ett mer behovsanpassat stöd som utgår från ett helhetsperspektiv än vad som ofta är fallet idag.^{xii}

”Att barnfamiljer tvingas flytta runt och bo under otrygga former kan få negativa konsekvenser för barns uppväxtvillkor och utveckling både i stunden och på längre sikt.”

Hur vi har gått till väga

Som redan konstaterats är kunskapen kring asylsökande och nyanlända ensamstående mödrars livsvillkor i Sverige ytterst begränsad. I synnerhet kunskap som utgår ifrån mammornas egna berättelser och upplevelser av möten med det svenska samhället. Därför såg Rädda Barnen det som viktigt att hämta in mer kunskap om mammor och barns situation och erfarenheter under projektets gång. Detta har gjorts kontinuerligt genom fokusgrupps-intervjuer med deltagare, enkäter och feedback från gruppledare.

Denna rapport bygger framför allt på fokusgruppsintervjuer och enkäter som genomförts när föräldrastödsgrupperna har avslutats. Enkäterna har distribuerats och sammanställts av projektledaren medan fokusgrupperna har utförts av rapport-författaren. 104 enkäter samlades in och dessa ger en övergripande bild av den demografiska profilen av gruppernas deltagare. Enkäterna gav även möjlighet till deltagarna att ge öppna svar kring upplevelser av gruppstöd eller individuellt stöd samt problem eller frågor de tyckte var viktiga att lyfta. Dessa kompletterar de svar och synpunkter som delgavs i fokusgruppsintervjuerna.

Totalt genomfördes tolv fokusgrupps-intervjuer med 79 individuella deltagare.

Grupperna bestod av mellan fyra och 15 mammor. Enligt enkätsvaren talades det

minst 19 olika språk i grupperna och kunskaperna i svenska varierade. Därför genomfördes flera fokusgrupper med hjälp av tolkar som anlits av Rädda Barnen. Ibland hjälpte även mammorna varandra att förstå och översätta samtalen. Samtalen i fokusgrupperna utgick ifrån teman kring upplevelser av föräldrastödsgrupperna och livsvillkor i Sverige. Alla fokusgrupper spelades in och transkriberades av rapportförfattaren som även genomfört en tematisk analys av materialet. De teman som slutligen presenteras i rapporten har även diskuterats med projektgruppen och i en referensgrupp av mammor som deltagit i gruppverksamheten.

Att utforska konsekvenserna av olika former av utsatthet för människor som lever under komplexa ekonomiska och sociala förhållanden förutsätter ett hänsynsfullt och respektfullt tillvägagångssätt. Det är viktigt att deltagarna ses som subjekt med erfarenheter, tankar och insikter som är angelägna för att vi ska få en bättre förståelse för konsekvenser både för individer och samhälle. Rädda Barnen anser att dessa kunskaper är viktiga när beslutsfattare tar fram åtgärder som påverkar människors liv för att förhindra negativa konsekvenser för sårbara grupper i samhället.

Om deltagarna

Enkätsvaren ger en bild av en heterogen grupp när det gäller ursprung, ålder, status i Sverige, hur länge de har varit i landet, antal barn per mamma, sysselsättning och boende. Det som binder dem samman är situationen som ensamstående mamma, erfarenheter av migration och socioekonomisk utsatthet.

Den största gruppen av mammor kom ursprungligen från Eritrea (31 %) vilket redovisas i tabell 3. Andra större grupper kom från Somalia (13 %), Afghanistan (12 %), och Etiopien (10 %). Deltagande mammor kom även från Albanien, Algeriet, Azerbajdzjan, Kanada, Indonesien, Irak, Iran, Demokratiska republiken Kongo, Libanon, Nigeria, Jemen, Saudiarabien, Sierra Leone, Sudan, Syrien, Tjeckien, Uganda, Ukraina, Uzbekistan och Vietnam.

De flesta av mammorna, 41 procent, var mellan 25 och 34 år medan 35 procent var mellan 35 och 44 år. 20 procent var över 45 år och endast fyra procent var yngre än 25 år. 62 procent av deltagarna hade ett eller två barn, medan 26 procent hade tre eller fyra barn medan 12 procent hade fem eller fler barn. Från fokusgruppintervjuerna framgår det även att flera mammor inte hade alla sina barn boende hos sig. Detta kunde bero på att barnen var kvar hos släktingar i ett utomeuropeiskt land eller att de var myndiga och inte längre bodde hos sin mamma av olika skäl.

58 procent av de som svarade på enkäten var asylsökande och de resterande hade antingen permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd och en mindre grupp hade svenskt medborgarskap. 56 procent angav att de bodde på Migrationsverkets boende, antingen kollektivt eller i en egen lägenhet. 13 procent angav att de hade någon form av osäkert boende, till exempel i en lägenhet med ett andrahandskontrakt, som inneboende, eller med ett korttidskontrakt. 31 procent hade en egen lägenhet med ett förstahandskontrakt.

En större grupp av mammorna, 42 procent angav att de var hemma med sina barn. Detta kan vara en reflektion av att det var många som hade små barn men även att många mammor i asylprocessen inte hade tillgång till förskola eller språkundervisning. I fokusgrupperna framgick det att många av de mammor som bodde på asylförläggningar hade flyttats dit nyligen från andra orter och att det dröjde länge innan barnen kunde starta på en förskola på nytt. 36 procent studerade, elva procent arbetade och fem procent gjorde någon form av praktik eller volontärarbete. Två procent angav att de både arbetade och studerade.

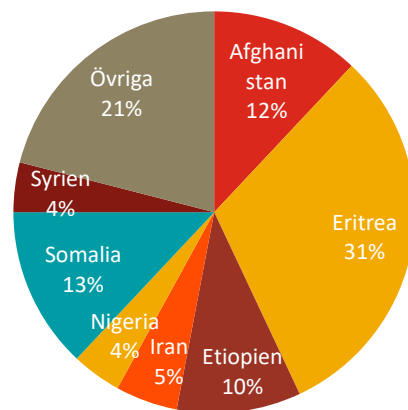

Diagram 3: Ursprungsland – procent av deltagare.

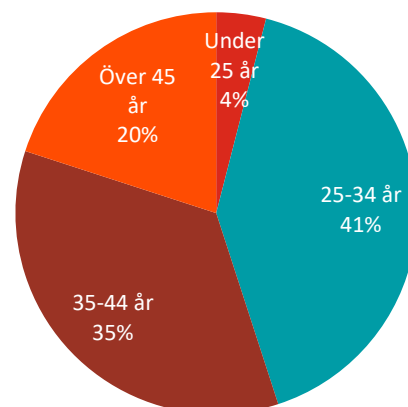

Diagram 4: Deltagarnas ålder – procent av deltagare.

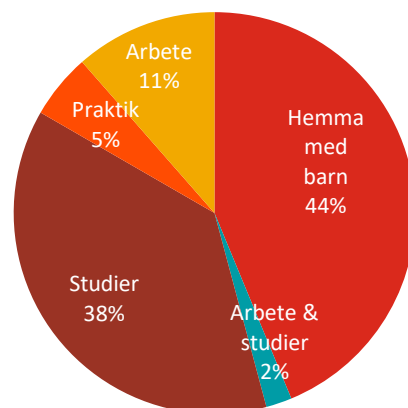
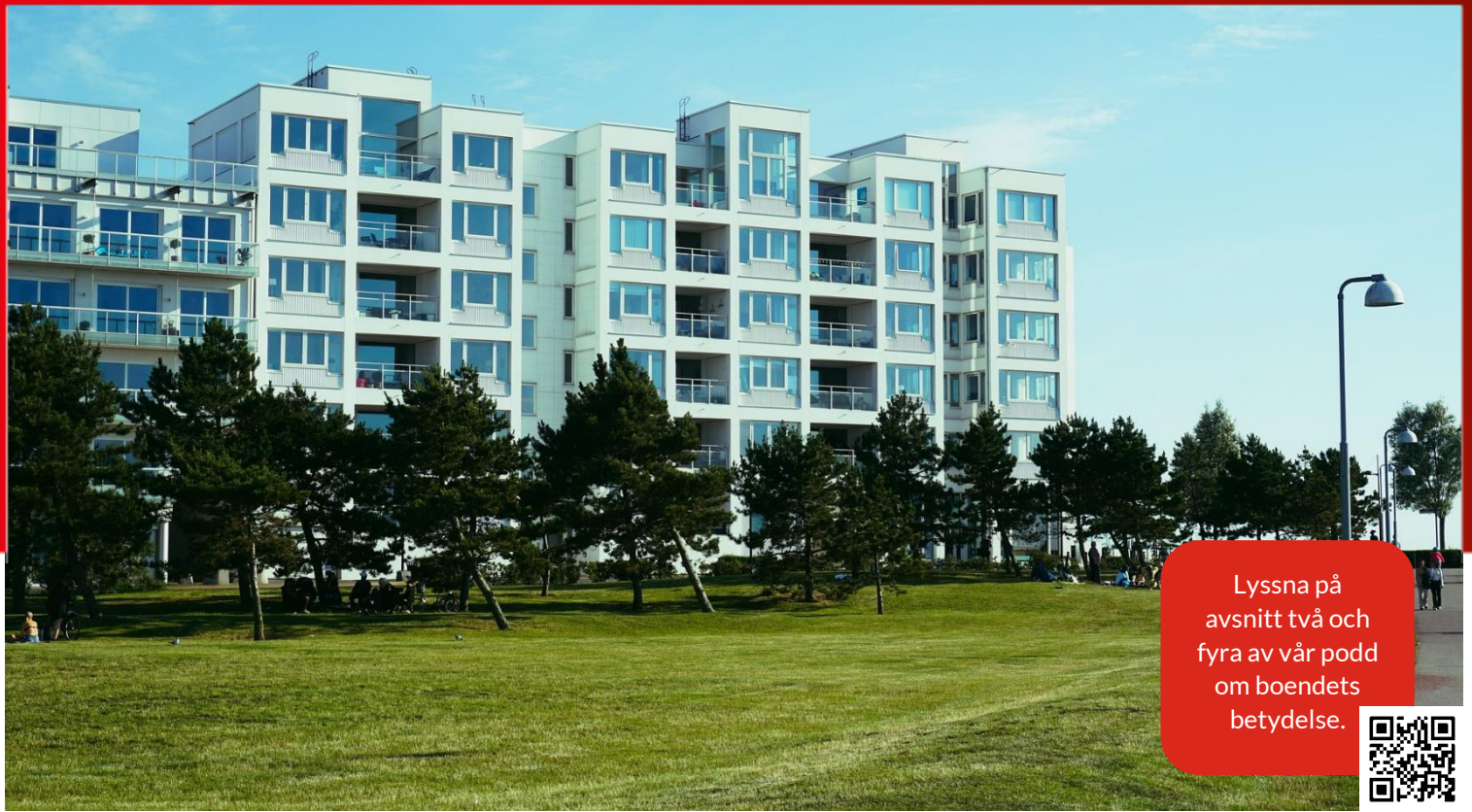

Diagram 5: Deltagarnas uppehälle? – procent av deltagare.

Lyssna på
avsnitt två och
fyra av vår podd
om boendets
betydelse.

Boendets betydelse

Majoriteten av deltagarna i fokusgrupperna hade erfarenheter av att tvingas flytta mellan olika delar av Sverige och olika typer av boenden. Detta gällde både de som hade uppehållstillstånd och de som fortfarande befann sig i asylprocessen eller som hade verkställighetshinder. Ständiga uppbrott, otrygghet och osäkerhet kring hur länge de kunde stanna på en plats påverkade både mammor och barn på flertalet sätt. Även platsen i sig kunde spela en stor roll för hur mammorna beskrev sina möjligheter att få arbete eller att hinna med vardagssysslor som att laga mat eller hämta barn på förskolor och skolor.

En deltagare beskrev problemen med att få vardagen att fungera på följande vis: *"Jag jobbar på ett ställe, bor på ett annat ställe och affär och centrum ligger på ett tredje ställe så det tar jättemycket tid att handla"*. En annan mamma påpekade att: *"Det är jätteviktigt för ensamstående mammor att bo i staden, inte utanför. För det är viktigt att kunna köpa mat och allt man behöver. Det är svårt när det inte finns affär där man bor. Jag kämpar för att få körkort för att kunna använda bil i stället för buss"*.

En mamma från Syrien som hade skiljt sig efter ankomsten till Sverige påpekade att *"Det finns ett stort ansvar som ligger på ensamma kvinnor. Vi har ett dubbelt ansvar – hemma och utanför hemmet"*. Ett av ansvaren var att på egen hand skaffa en bostad, vilket beskrevs av en annan kvinna med liknande omständigheter på följande vis:

Jag har bott i Sverige i fyra år och har flyttat från ett boende till ett annat tolv gånger under de här åren. Bostadsbolagen kräver en fast anställning och jag har inte det. Kommunen hjälper inte mig. I augusti tar mitt kontrakt slut och kommunen kommer inte att hjälpa mig. Dom har sagt att de kan hjälpa med ett hotell tills jag själv hittar en bostad.

En mamma med ursprung i Palestina beskrev hur den bostad hon först fått tillgång till när hon kommunplacerats var ett rivningshus: *"Mitt hus ska rivas nästa år och kommunen säger att jag måste hitta ett nytt ställe själv. Jag tittar hela tiden men det finns inget. Huset är jättegammalt och inte första hand"*.

En grupp mammor från Eritrea som var bosatta i närheten av en mindre tätort i Mellansverige berättade att de alla hade förstahandskontrakt, att de trivdes bra i sitt boende och att det var en bra plats för barnen.

Problemet för dem var i stället att det var svårt att få arbete på orten. En av dem sammanfattade deras gemensamma upplevelser på följande vis: "Här kan man inte jobba, bara ha praktik. Mycket praktik... Praktik efter praktik och sedan tillbaka att studera. Inte jobba. Jag tänkte att efter praktik jag kan jobba, men det finns inte. Samma praktik hela tiden på tvätter". En annan kvinna i gruppen berättade att: "Det finns inte mycket här men det är bra för barnen. Men det är svårt att få jobb. Man måste åka buss. Bussen är inte så bra. Det tar lång tid och den går inte ofta. När man åker bussen åker den runt mycket". Hon fortsätter med att säga att: "Det är viktigt med körkort men det är jättedyrt. Det är svårt. Vi vill jobba men det är svårt att studera för att få körkort. Man måste jobba för att ha råd men man måste ha körkort för att få ett bra jobb".

Många mammor och barn som var i asylprocessen var berörda av de flyttar som ägde rum under 2021 när Migrationsverket avvecklade boenden på flera platser runt om i Sverige och i stället koncentrerade sin verksamhet till anläggningsboenden på några få orter. Enligt statistik från Migrationsverket som delgivits Rädda Barnen var 42 procent av de berörda barnfamiljerna ensamstående föräldrar med barn.

I fokusgruppsintervjuerna samtalade vi både med deltagare som skulle flytta och de som redan hade flyttats. För många var det inte första gången de flyttade. En mamma från Somalia berättade att: "Jag har bott i Sverige i 9 år. Jag har flyttat nio gånger. Första gången till Åsele, sedan Vilhelmina, Söderhamn, Uppsala, Vikmanshyttan... Snart ska jag flytta igen, till Boden". Hennes enda barn var fött i Sverige:

Min dotter pratade med migrationsverket. Hon sa att ni säger att ni tycker mycket om barn men varför bryr ni er inte om oss? Kvinnan på migrationsverket sa 'vem har sagt att du ska säga så?'. Min dotter sa 'jag är sju år. Jag är smart nu. Jag förstår. Jag är född i Sverige, inte i Somalia. Jag känner inte Somalia'. Kvinnan fortsatte bara att skriva på sin dator. De lyssnar inte. Vi har flyttat nio gånger. Min dotter är mycket ledsen. Hon vill inte flytta. Hon lär känna kompisar och sen måste vi flytta, hon får nya kompisar och sen måste vi flytta igen. Hon säger att det inte är bra. Jag säger att det inte är jag som bestämmer. När jag frågade om vi inte kunde få stanna här någonstans, sa de att om ni inte flyttar får ni betala lägenheten själva, då betalar inte migrationsverket.

Utän uppehållstillstånd eller möjlighet att arbeta i Sverige upplevde många kvinnor att de inte hade någon möjlighet alls att påverka var och när de tvingades att flytta. De upplevde inte heller att deras situation som ensamstående kvinnor, eller hur barnens mående och skolgång påverkades, var något som beaktades när beslut fattades: "Jag är upprörd. Jag tror jag är deprimerad. Jag var inte så förut men nu känner jag mig helt slut på grund av att vi ska flytta igen". Många hade också svårt att förstå varför de var tvungna att flytta. En mamma från Afghanistan berättade att:

"Jag har bott i Sverige i fyra år och har flyttat från ett boende till ett annat tolv gånger under de här åren. Bostadsbolagen kräver en fast anställning och jag har inte det. Kommunen hjälper inte mig."

Ensamstående mamma

"Vi har flyttat nio gånger. Min dotter är mycket ledsen. Hon vill inte flytta. Hon lär känna kompisar och sen måste vi flytta, hon får nya kompisar och sen måste vi flytta igen."

Ensamstående mamma

Jag bodde åtta och ett halvt år utanför Sundsvall. Mina barn växte upp där. Förra året bestämde migrationsverket att vi måste flytta hit. I tio månader har vi bott här i Vikmanshyttan och nu ska vi flytta igen. En gång till har migrationsverket bestämt att vi måste flytta till Boden. Jag vet inte varför migrationsverket gör så här.

Flera familjer hade bott i egna lägenheter men beskrev hur de efter att de flyttat bodde i korridorsboenden med delade toaletter, dusch och kök. På en del anläggningsboenden delades dessa utrymmen med ensamstående män, vilket flera av kvinnorna beskrev som problematiskt:

Den här byggnaden som jag bor i delar vi med ensamma män och unga killar. Det är så skrämmande att gå på toaletten och duscha. Jag är så rädd hela tiden. Jag vågar inte gå på toaletten eller ta med mitt barn på natten så jag köpte en potta att ha på rummet. Ingen skulle höra eller se om det hände något med mig. Även vi som är korridor – det är mellanrum mellan duscharna så man kan se in. När vi duschar ringer vi varandra och när en av oss duschar vaktar de andra. Därför kan vi inte duscha varje dag.

Flera mödrar som deltog i olika grupper levde med skyddad identitet och hade varit utsatta för våld av närstående i Sverige. Flera av de kvinnor som var asylsökande och bodde på anläggningsboende hade skyddad identitet men upplevde inte att det togs någon hänsyn till deras utsatta situation och hur det påverkade dem och deras barn. En kvinna från Iran beskrev sin erfarenhet och känslor på följande vis:

Jag vill inte gå in för mycket på det för det gör mig arg och upprörd men jag bodde någonstans och där och var det våld. Vi behövde skyddat boende men kunde bara bo där i två veckor. Då skickade de mig till migrationsverkets boende. Trots att jag anmälde personen fick jag inget stöd. Jag hade en känsla av att de inte trodde på mig eller att jag inte var något värd. Jag kände mig helt värdelös. Jag önskar att det som hände mig inte ska hända någon annan, inte ens mina värsta fiender. Ibland känner jag mig så pressad och jag vill bara ta mina döttrar och lämna Sverige. Jag vill bara åka härifrån men jag har ingenstans att ta vägen. I mitt hemland skulle det vara samma sak, samma situation. Ibland vill jag inte leva. Jag var tvungen att komma tillbaka till samma boende som gjorde att jag var nära att mista min dotter. Jag tror bara att ett mirakel kommer att kunna hjälpa mig.

”Jag bodde i åtta och ett halvt år utanför Sundsvall. Mina barn växte upp där. Förra året bestämde migrationsverket att vi måste flytta hit. I tio månader har vi bott här i Vikmanshyttan och nu ska vi flytta igen.”

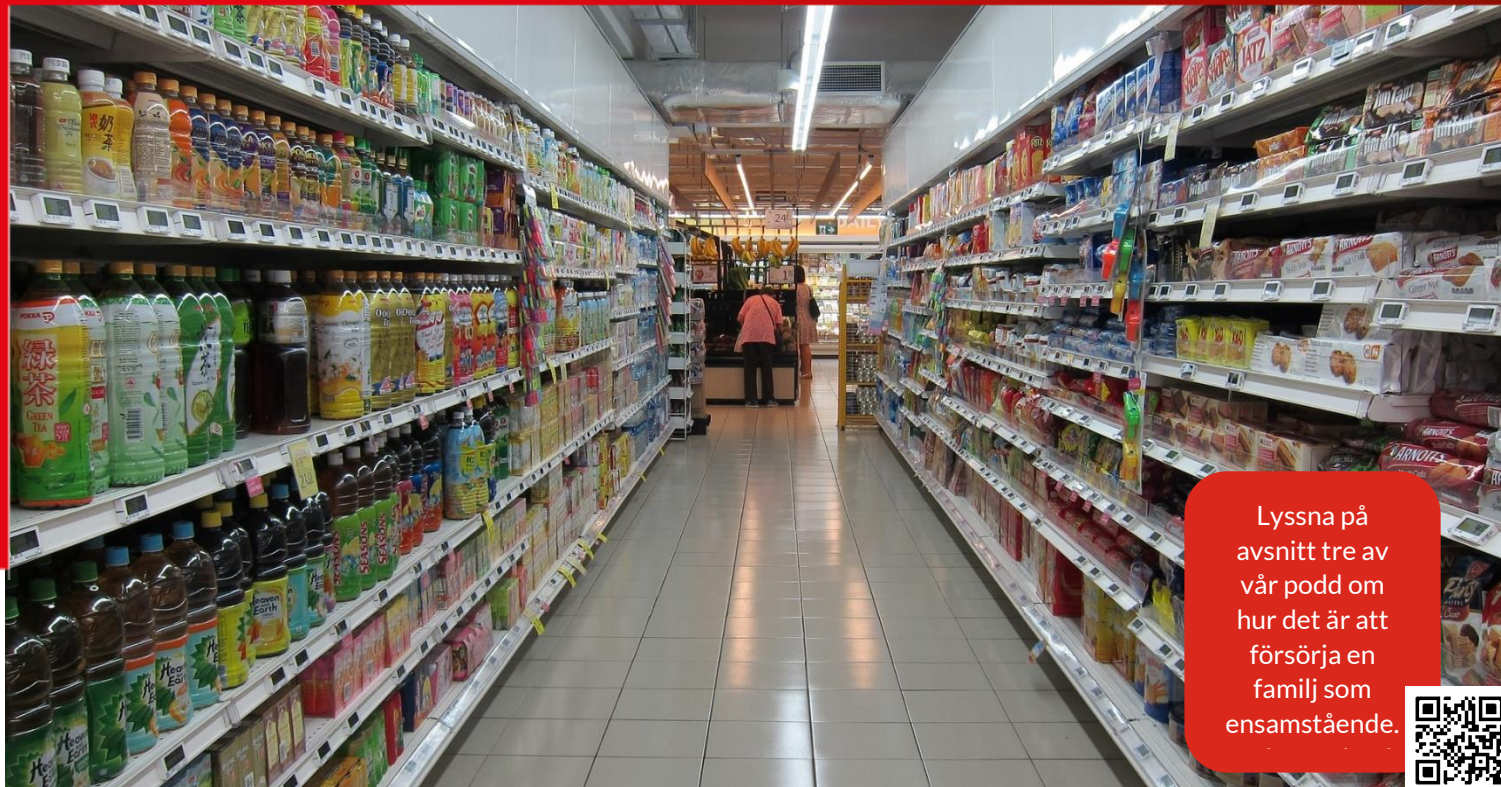
Ensamstående mamma

”Den här byggnaden som jag bor i delar vi med ensamma män och unga killar. Det är så skrämmande att gå på toaletten och duscha. Jag är så rädd hela tiden. Jag vågar inte gå på toaletten eller ta med mitt barn på natten så jag köpte en potta att ha på rummet.”

Ensamstående mamma

”Barnen frågar mycket varje dag men vi kan inte svara på deras frågor. Vad ska vi göra? Alla barnen frågar mycket 'varför mamma? Varför måste vi flytta till en ny plats varje år?’”

Ensamstående mamma

Lyssna på avsnitt tre av vår podd om hur det är att försörja en familj som ensamstående.

Ekonomisk utsatthet och stress

Samtliga deltagare i gruppverksamheterna levde under knappa ekonomiska förhållanden och upplevde mycket stress i vardagen. Frågor kring ekonomi, budgetering, tips på gratis aktiviteter eller var man kan få stöd och hjälp diskuterades i grupperna och uppskattades av många av deltagarna. Mammor med etableringsstöd eller ekonomiskt bistånd berättade att de inte hade någon ledighet under barnens skollov. Många var oroliga för hur det kunde påverka deras barn och var måna om att de kunde delta i olika aktiviteter eller fritidsverksamhet.

Att få prata med andra med liknande erfarenheter sågs som givande och viktigt: "Vi pratar om ekonomi och om livet. Jag tycker mycket har varit bra. Vi pratar om stress. Som exempel vi är ensamstående mammor och det kan vara mycket stress vi pratar om hur ska vi göra olika saker. Det är jättebra och jag har tyckt mycket om att vara med".

En mamma beskrev den specifika situation som många av dem befann sig i på följande vis:

Vi måste ta hand om barnen, studera och jobba samtidigt. Vi har inte föräldrar här i Sverige tyvärr. I mitt hemland finns till exempel mamma och systrar och pappa kan hjälpa till. Här i Sverige har vi som är flyktingar inte det. Till exempel jag har bara en bror här i Sverige. Min mamma och pappa är kvar i Syrien. Vi har tyvärr en extra börda här i Sverige. Vi kämpar på olika sätt - vi studerar, jobbar, tar hand om barn. Vi följer tider, till exempel med läkare, kommunen eller andra saker.

Några av kvinnorna som deltog i grupper hade varit i Sverige under en längre tid. Även om de inte längre kunde beskrivas som nyanlända hade de upplevt andra problem som försvårat deras möjligheter till etablering. Några kvinnor berättade att de tidigare förhindrats att läsa svenska på grund av familjeproblem:

Jag har varit nästan tolv år i Sverige men i början när jag kom hit var jag inte på skolan och jag hade problem med min ex-man. Därför jag var i Sverige tolv år, det är jättemycket, men jag kan inte prata jättebra svenska men jag försöker. Jag jobbar nu på skolan som barnskötare och det är roligt.

En annan kvinna berättade att: "Förut ville inte min man att jag gick på SFI ...han ville inte att jag skulle utveckla mig och blir en stark kvinna. Nu känner jag att...efter ett stort lidande är jag fri och vill börja livet". Efter att ha arbetat under en kort period hade hon förlorat sitt jobb under pandemin och levde nu på försörjningsstöd men funderade på om hon skulle ta studielån för att vidareutbilda sig. Samtidigt berättade hon att många ensamstående mammor som hon kände var oroliga för att ta lån och inte kunna betala tillbaka om de sedan inte fick ett bra jobb. Detta var ett dilemma menade hon, för å ena sidan var det bättre att ha ett jobb, att vara självständig och betala skatt, men å andra sidan fanns det rädslor kring övergången mellan olika inkomstkällor och hur detta skulle komma att påverka familjens ekonomi. Det borde finnas mer stöd från kommunen riktat till ensamstående av denna anledning tyckte hon.

Osäkra anställningar och oregelbundna arbetstider

De flesta kvinnor som arbetade eller hade arbetat hade osäkra anställningar inom vård och omsorg eller servicesektorn. Det var också inom dessa sektorer som många förväntade sig att kunna hitta ett arbete i framtiden: "Jag vill jobba! På äldreboende. Barnskötare. Äldreboende eller barnskötare". Flera kvinnor såg en möjlighet att kunna arbeta med barn men lyfte även andra möjligheter: "Först vill jag sluta på SFI sedan vill jag jobba på dagis. Jag tycker om barn. Jag tycker också om att måla hus. Jag har målat min egen lägenhet". En mamma från Eritrea berättade att: "Jag studerar till svetsare och är klar i mars. Det första jag vill är att klara kursen sen kan jag tänka på annat. Kanske jobba eller studera vidare".

Alla deltagare i fokusgrupperna som hade uppehållstillstånd i Sverige gav uttryck för en önskan att arbeta och vara självförsörjande. Oregelbundna arbetstider och svårigheter med barnomsorg lyftes dock som ett problem som försvårade etableringen på arbetsmarknaden. Ändå var det flera deltagare som arbetade under sådana förhållanden med små barn som fick långa dagar. En mamma förklarade sin situation på följande sätt:

Jag börjar jobba klockan sju på morgonen, [...] Min son måste vakna klockan sex och jag lämnar honom klockan halv sju på fritids.

För andra innebar otrygga anställningar att de hade blivit arbetslösa. En kvinna berättade att: "Jag jobbade tidigare och städade på äldreboende. Tre dagar jobbar och två dagar studera. Kontraktet tog slut. Nu söker jag jobb".

"Vi måste ta hand om barnen, studera och jobba samtidigt. Vi har inte föräldrar här i Sverige tyvärr. I mitt hemland finns till exempel mamma och systrar och pappa kan hjälpa till. Här i Sverige har vi som är flyktingar inte det."

Ensamstående mamma

"Jag studerar till svetsare och är klar i mars. Det första jag vill är att klara kursen sen kan jag tänka på annat. Kanske jobba eller studera vidare"

Ensamstående mamma

"Jag börjar jobba klockan sju på morgonen, [...] Min son måste vakna klockan sex och jag lämnar honom klockan halv sju på fritids."

Ensamstående mamma

Pengarna räcker inte till

I de fokusgrupper som utfördes under 2022 var det flera föräldrar som lyfte prisutvecklingen som en stor utmaning: *"Jag har så många problem. Maten den blir bara dyrare och dyrare. Jag kan inte köpa det mina barn behöver. Pengarna räcker inte. Hur ska jag kunna leva? Jag är mycket orolig och ledsen"*. En mamma till tre tonårsbarn berättade att de kunde bli våldsamma mot henne när hon sa att hon inte hade råd med saker de ville ha: *"Dom tror att jag inte vill ge dom det dom vill ha. Speciellt mobil. Men jag kan inte"*. Även mammor som bodde på anläggningsboenden delade hur detta påverkade relationen med barnen: *"Jag har bott i Sverige i sju år med mina barn och dom vill ha saker som jag inte kan ge dom det är jättesvårt"*.

Mammor utan uppehållstillstånd lyfte även hur svårt det var att överleva på den dagersättning som de fick via Migrationsverket. I synnerhet om de hade utgifter som inte var beaktade, till exempel busskort: *"Jag får 3500 kr per månad och har två barn. Jag köper busskort för 720 kronor. Sen har jag bara 2800 kvar att handla mat, kläder och allt annat för. Man behöver åka buss för att handla och ta barnen till skolan"*. Några mammor berättade att de försökte hjälpa varandra: *"Vi är ensamma och vi måste handla mat och annat. Ibland hjälper vi varandra så att det blir billigare. Ibland delar vi på ett kort"*. Att dela var dock inte möjligt för de mödrar som behövde köpa ett busskort för att kunna resa med sitt barn till förskolan.

Ett annat problem som lyftes av flera mammor var de ekonomiska svårigheter som kunde uppstå om barnets pappa hade uppehållstillstånd eller medborgarskap i Sverige men inte betalade underhållsstöd. En av gruppledarna förklarade situationen på följande sätt:

Vi har ett stort problem för ensamma mammor där barnets pappa har en anknytning till Sverige. Barnen faller mellan stolarna. De får inte ersättning från migrationsverket för pappan ska betala men han vägrar. Det krävs papper som man inte alltid kan få fram. Det är mycket fram och tillbaka mellan socialtjänsten och migrationsverket.

En mamma från Eritrea delade sin erfarenhet: *"Jag fick inte pengar från pappan på ett år. Hur ska jag leva? Till slut lämnade jag papper till socialen om att han är arbetslös. Då kontaktade de migrationsverket och jag fick pengar"*. För att klara sig var det många mammor som vände sig till olika välgörenhetsorganisationer och Svenska Kyrkan. I synnerhet för att få hjälp med kläder och andra nödvändigheter som mat.

"Jag har så många problem. Maten den blir bara dyrare och dyrare. Jag kan inte köpa det mina barn behöver. Pengarna räcker inte. Hur ska jag kunna leva? Jag är mycket orolig och ledsen"

Ensamstående mamma

"Jag fick inte pengar från pappan på ett år. Hur ska jag leva? Till slut lämnade jag papper till socialen om att han är arbetslös. Då kontaktade de migrationsverket och jag fick pengar"

Ensamstående mamma

Om dagersättning till asylsökande

Dagersättningen till asylsökande har inte justerats sedan den infördes för snart 30 år sedan och räcker inte till en skälig levnadsstandard.

Dagersättningen motsvarar knappt hälften av riksnormen för försörjningsstöd för liknande familjesammansättning på 9 980 kronor per månad (2022) men ska täcka samma behov. Exempelvis får en ensamstående förälder med två barn mellan fyra och tio år på ett boende utan mat 4710 kronor per månad, 71 kronor per dag och vuxen och 43 kronor per dag per barn. Ersättningen räcker inte till att täcka de mest grundläggande behoven såsom hygienartiklar, blöjor, transport och vinterkläder till barn.

Sverige ligger också lågt jämfört med många andra europeiska länder. Utifrån vårt exempel är ersättningen nästan dubbelt så hög i Tyskland (cirka 8900 kronor), och betydligt högre även i Nederländerna (cirka 8000 kronor), Finland (7500 kronor) och Norge (cirka 7000 kronor). Sverige har fått kritik gällande den låga dagersättningen av FN:s barnrättskommitté i den senaste granskningen 2015. Jämlikhetskommissionen föreslog i sitt betänkande 2020 att regeringen skyndsamt bör utreda utformning av och nivå på dagersättningen för asylsökande, så att en större del av de basala behoven täcks.

Lyssna på avsnitt
ett av vår podd
om hur
asylprocesserna
påverkar barnen.

Utdragna asylprocesser påverkar barn negativt

De mödrar som fortfarande befann sig i utdragna asylprocesser eller som inte kunde återvända till sitt ursprungsland med sina barn efter avslag delade starka känslor av frustration och vanmakt när de berättade om sina liv. En stor andel av de mammor som deltog i fokusgrupper på anläggningsboenden hade vistats i Sverige länge, ofta mellan tre och sju år, men ibland upp till tio år. En mamma från Afghanistan lyfte hur det påverkade hennes barn och även hennes känslor som mamma:

Min dotter pratade med Röda Korset... hon sa 'jag är jättetrött, jag är jätte, jättetrött'. Hon var tio år när hon kom till Sverige, nu är hon snart 19 år. Sverige har dåliga regler för asylsökande. Dom skulle kunna säga nej på en gång, men varför måste vi vänta? Jag öppnade mitt ärende igen 2016 och väntade i fyra år på en intervju. Och sedan en vecka innan min dotter fyllde 18 skickade de avslag till mig. Vilket land gör så? Jag hade problem, varför skulle jag annars komma till Sverige? Jag tänkte att Sverige var ett bra land för kvinnor, för barn. Min dotter går i andra året på gymnasiet. Hon läser naturvetenskap. Hon vill gå ut och hon vill gå på universitetet men Sverige vill inte. Hon vill bara studera. Det är mitt fel, det var jag som skapade problem, hon har en dålig mamma... Jag är jättetrött. Jag orkar inte. När jag kom till Sverige var jag 33 år. Nu är jag 43... Jag skulle ha jobbat, jag skulle ha studerat men jag har ingenting. Alla vet men ingen kan hjälpa. Det är bara migrationsverket... Jag sitter bara hemma och tänker och väntar... Vad ska jag göra? Det är bara migrationsverket som bestämmer över oss. Jag lever men jag är död. Om dom ska ge avslag gör det fort. Låt oss inte vänta i nio år!

Dessa familjer befann sig i en situation som av migrationsforskare har beskrivits som en *existentiell limbo*^{xiii} (Haas 2017). De upplevde en typ av rättslös existens där de varken hade makt över sin egen tid eller hade möjlighet att påverka sina livsvillkor. Många beskrev det som att deras liv var satta på paus och att de satt fast i en situation som de inte kunde inverka på. Detta påverkade både mammors och barns psykiska och fysiska mående men även relationen dem emellan. En ung mamma med två barn från Afghanistan som nyligen flyttats från en del av Sverige till en annan beskrev det på följande vis:

Våra barn har massor av frågor som vi inte kan svara på. Livet på asylboendet är så annorlunda mot hur andra barn har det. De som de går i skolan med. Våra barn ställer många frågor. Vi behöver hjälp för att kunna prata med våra barn om situationen. Vi väntar på besked från migrationsverket och det påverkar oss fysiskt och psykiskt. Vi har inga övertygande svar att ge till våra barn. Vi kan inte svara på deras frågor. Sedan vi flyttade hit för fyra månader sedan mår inte mina barn bra. De har ont i magen minst varannan dag. De vägrar gå i skolan. Jag vet inte hur länge de kommer att hålla på och jag vet inte hur länge jag orkar. Jag vet inte vad jag ska säga till dem.

Flera gruppmedlemmar kände till att Barnkonventionen hade blivit lag i Sverige år 2020, men kände inte att de hade fått någon betydelse för deras familjers situation: "Dom bryr sig inte om barnen. Vi försöker säga barnkonventionen blev lag i Sverige och dom säger bara 'vi jobbar med det' men det blir inga ändringar". En mamma med ursprung i Iran lyfte svårigheter och umbäranden som uppstår när man inte har ett svenskt personnummer:

Sverige lever inte upp till barnens rättigheter. Våra barn behöver fyra siffror för att kunna räknas som riktiga människor. Man säger att det inte finns någon skillnad mellan barn men det är inte sant. Jag har upplevt det och jag har sett det. Om man ringer och ber om hjälp när man mår dåligt psykiskt så kan man bara få hjälp om man har de fyra sista siffrorna. Bara om man försöker begå självmord kommer ambulansen... Alla bär på samma historia. Om du ska ta med dig någonting, om du ska skriva någonting så ta detta med dig till politiker och beslutsfattare. De måste få veta. Om det inte vore för det civila samhället och enskilda svenskar skulle flyktingbarn dö av svält.

Även flyttarna mellan olika boenden lyftes som ett problem för att barn skulle få tillgång till den utbildning och vård som de har rätt till enligt svensk lag:

Barnen drabbas väldigt mycket. Vi vuxna också men det är särskilt hemskt för barnen. Situationen är väldigt svår. Kurser som denna räcker inte för våra barn har drabbats väldigt hårt. Mina barn har skyddad identitet och mår dåligt psykiskt. Vi hade kontakt med BUP tidigare för mitt barn, men nu sedan flytten har vi väntat i sju månader på att få ett möte.

Att inte få sina behov tillgodosedda och de långvariga svårigheterna som dessa familjer upplevde påverkade även barnens känslor för Sverige på ett negativt sätt menade flera mammor:

Förut mina barn kanske för fyra, fem år sedan...min son också han förstår inte så bra...men han känner inte mitt hemland. Han pratar svenska, han tänker på svenska de tänker att Sverige är deras land, mina barn. Dom säger vi är svensk, vi är svensk. Men nu dom hatar Sverige båda två. Min dotter också. Hon säger hela tiden 'jag hatar Sverige'. Men vad ska jag göra?

"Sedan vi flyttade hit för fyra månader sedan mår inte mina barn bra. De har ont i magen minst varannan dag. De vägrar gå i skolan. Jag vet inte hur länge de kommer att hålla på och jag vet inte hur länge jag orkar. Jag vet inte vad jag ska säga till dem."

Ensamstående mamma

"Sverige lever inte upp till barnens rättigheter. Våra barn behöver fyra siffror för att kunna räknas som riktiga människor. Man säger att det inte finns någon skillnad mellan barn men det är inte sant."

Ensamstående mamma

"Om du ska ta med dig någonting, om du ska skriva någonting så ta detta med dig till politiker och beslutsfattare. De måste få veta. Om det inte vore för det civila samhället och enskilda svenskar skulle flyktingbarn dö av svält."

Ensamstående mamma

Lyssna på avsnitt fem av vår podd om vikten av ett anpassat föräldrastöd.

Gemenskap och hopp

Trots svårigheter och motgångar försökte de mammor som deltog i Rädda Barnens gruppverksamheter att upprätthålla livet så gott de kunde under de omständigheterna som de levde under och att hitta olika strategier för att få vardagen att fungera. Barnen och mammornas relation till dem var centrala i dessa berättelser. En asylsökande mamma från Iran beskrev sin motivation och relation till barnen på följande vis:

Det har varit svårt men tomheten jag har inom mig har jag försökt fylla upp genom barnen. Jag har en bra relation med mina döttrar. Vi växte upp under förtryck och jag försöker gottgöra det för mina döttrar. Jag vill inte att de ska växa upp så. Till exempel så är det helt naturligt att en flicka blir kär och min dotter kan prata med mig om det utan att skämmas. Om jag hade berättat för min bror att jag var kär i en kille skulle han ha dödat mig. Jag vågade inte det. Trots att det var förtryck gjorde jag allt i smyg... Jag vill inte att mina döttrar ska göra det. Jag vill att min dotter ska kunna göra saker öppet. Jag litar på henne och att hon inte utnyttjar min tilltro.

Möjligheten att få möta andra mammor i liknande situationer för gemenskap och stöd lyftes som viktigt:

Åtminstone för en liten stund kan man släppa jobbiga tankar och slappna av lite. Vara del av en gemenskap. Asylprocessen är jobbig. Det är väldigt påfrestande. Här kan vi släppa det och allt vi har runt omkring oss och fokusera på våra barn. Vi befinner oss i jättejobbiga situationer, det är så svårt. Det är bara med Guds kraft som vi kan hantera det och överleva. Det är en jättesvår process. Jag måste vara stark för mina barns skull. Den här gruppen har hjälpt mig med det. Som person blir jag lätt irriterad men tack vare den här gruppen har jag lärt mig att kontrollera mig och hantera min stress bättre. Jag har bättre kontroll över mig själv nu men mina problem hänger ihop med asylprocessen.

Att lära sig av varandra, att dela erfarenheter och ge varandra stöd var saker som togs upp av mammor i alla fokusgrupper:

Det bästa med den här gruppen är att vi kan dela varandras erfarenheter. Vi lär oss från varandra. Hur jag ska hantera mitt barn. Vi har pratat mycket om positiv feedback och uppmuntran. Hur kan vi bli bättre på att se de positiva sakerna i våra barn, det är det bästa jag har lärt mig. En annan sak som har hjälpt mig är att prata om hur jag själv ska agera i mötet med min son. Min relation till mitt barn. Jag har lärt mig att hantera saker på ett annat sätt.

Flera mammor menade också att det var viktigt för dem att det var en grupp för kvinnor som var ensamma med sina barn. Dels för att det var en speciell situation att inte ha stöd från en annan vuxen, dels för att det gav dem möjligheten att bygga nya sociala nätverk. Även gruppledarna beskrevs som viktiga. "Dom är som en syster när vi behöver hjälp", berättade en av deltagarna. I en grupp i en mindre stad berättade flera mammor att de bodde i samma område men att det var först genom gruppen som de hade lärt känna varandra och förstått att de hade saker gemensamt.

Det har varit bra att vara i en grupp med bara ensamma mammor. Om man har en man så hjälper dom till men vi har ingen hjälpare. Vi lever ensamma. Vi bestämmer själv och har ansvar själv. Vi bär allt på våra axlar. Det är svårt att vara ensam.

Gemenskapen och träffarna gjorde det också möjligt att lära sig nya saker och att få prata svenska i ett nytt sammanhang:

För mig är det jättebra för vi är hemma hela tiden. Vi pratar inte svenska med någon. Sedan vi bor här så har vi bara grannar som liksom vi är flyktingar vi känner inga svenskar här. En gång träffade jag gruppledaren och hon berättade om den här gruppen och jag sa jag vill gärna vara med. Jag vill gärna prata om mina problem och jag tänkte att för mig var det jättebra. Jag kan prata om mina känslor här.

En mamma från Irak berättade att: "För mig är det bra för jag kan träna svenska. Det är Bra att träffa svenskar och personer från andra länder. Det är viktigt för mig. Jätte, jätteroligt". Att träffa personer från olika bakgrunder sågs också som en möjlighet att lära sig mer om hur saker fungerar i Sverige men under informella former anpassade till ens egen situation:

Jag är en ung mamma och jag vill veta mer och mer. Det här är inte mitt land jag behöver veta hur det här landet fungerar. Vad jag behöver veta för mina barn och för mig själv. Det hjälper också mig att inte känna mig deprimerad hela tiden. När vi pratar så här så säger vi hela tiden 'kämpa, kämpa'. Det hjälper mig att känna mig som en stark mamma.

Även om barnens situation var central så var det också flera mammor som lyfte att gemenskapen i gruppen också gav dem en möjlighet att prata om "hur man ska tänka på sig själv också när man har barn. Hur man kan göra för att inte ha så mycket stress på jobbet och hemma". Slutligen beskrevs gemenskapen i gruppen också som ett sätt att hålla hoppet levande och att våga drömma om en annan framtid:

Om jag får uppehållstillstånd i framtiden vill jag jobba med att hjälpa människor att må bra. Jag vill hjälpa människor att må bättre. Min man dog men jag tycker att så länge man lever så finns det hopp. Man måste hålla hoppet levande.

"Vi har pratat mycket om positiv feedback och uppmuntran. Hur kan vi bli bättre på att se de positiva sakerna i våra barn, det är det bästa jag har lärt mig."

Ensamstående mamma

"Jag måste vara stark för mina barns skull. Den här gruppen har hjälpt mig med det. Som person blir jag lätt irriterad men tack vare den här gruppen har jag lärt mig att kontrollera mig och hantera min stress bättre."

Ensamstående mamma

"Den här gruppen stödjer oss psykologiskt. Utan den känner jag att jag skulle bli deprimerad. Gruppen pushar oss hela tiden att göra på rätt sätt. Den hjälper mig att inte tappa mig själv. Vi gör olika saker vi stöttar varandra. Pratar om hur man kan vara med sina barn, hur man uppfostrar sina barn"

Ensamstående mamma

Sammanfattande diskussion

Asylsökande och nyanlända ensamstående mammor får sällan komma till tals i offentliga debatter om flyktingmottagning och etablering i det svenska samhället. Kunskapen om deras och deras barns livsvillkor och situation i Sverige är också ytterst begränsad. I denna rapport har vi visat att trots att det är en relativt osynlig grupp i samhället så finns det många ensamstående mammor med barn i Sverige som väntar på svar på asylansökningar, som inte kan resa tillbaka till sina ursprungsländer på grund av krig och oroligheter eller som kämpar för att etablera sig och bygga en framtid för sig själva och sina barn i Sverige.

Inledningsvis konstaterade vi att det är viktigt att få en bättre förståelse för marginaliserade ensamstående mödrars livsvillkor då deras situation tidigt visar på negativa effekter av policyförändringar. Vi påtalade även att deras situation kan påvisa hur väl ett land lever upp till åtaganden kring mänskliga rättigheter, i synnerhet ekonomiska och sociala rättigheter för kvinnor och barn. Även utifrån ett barnrättsperspektiv är det viktigt att uppmärksamma ensamstående mödrars livsvillkor då det påverkar möjligheten att tillgodose barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

” Även utifrån ett barnrättsperspektiv är det viktigt att uppmärksamma ensamstående mödrars livsvillkor då det påverkar möjligheten att tillgodose barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.”

Enligt barnkonventionen har staten och dess representanter en skyldighet att ge stöd till föräldrar så att de på bästa sätt kan tillgodose sina barns behov. Asylsökande och nyanlända ensamstående mammor i Sverige är en heterogen grupp när det gäller ursprung, religion, utbildningsbakgrund, ålder, sysselsättning, livserfarenheter och ambitioner. Det som de har gemensamt är situationen som ensamstående mamma samt erfarenheter av migration och socioekonomisk utsatthet vilket medverkar till att de befinner sig i en strukturellt underordnad position i det svenska samhället. Den betydande risken för fattigdom, social utestängning och marginalisering är sedan länge framträdande i Rädda Barnens barnfattighedsrapporter samt i rapporter som beskriver livsvillkoren för asylsökande barnfamiljer.

I denna rapport har vi låtit asylsökande och nyanlända ensamstående mödrar beskriva sin egen verklighet och berätta om sin och sina barns situation. Det fanns både gemensamma nämnare och stora skillnader beroende på om familjen hade uppehållstillstånd eller inte. Att genomleva utdragna asylprocesser eller att ha fått avslag men inte kunna lämna Sverige medverkade till en situation som vi i den här rapporten beskriver som *existentiell limbo*. Mammor som befann sig i denna situation beskrev upplevelser av en rättslös tillvaro där svenska myndigheter bestämmer över deras tid och liv. Barnkonventionen sågs inte som en lag som var gällande för deras barn. Mammor som varit utsatta för våld och som levde med skyddad identitet upplevde att deras situation inte togs på allvar när de tvingades att dela korridorer och gemensamma utrymmen som duschar och toaletter med ensamma män på anläggningsboenden.

Boendesituationen påverkade både asylsökande och nyanlända men på olika sätt. Många asylsökande hade tvingats flytta flertalet gånger mellan lägenheter och anläggningsboenden i olika delar av Sverige. Detta upplevdes som mycket påfrestande, i synnerhet för barnen. Byten av skolor och förskolor hade inte alltid gått så smidigt och vårdplaner hade avbrutits. Flera mammor menade att de inte fått en ordentlig förklaring till varför det var nödvändigt att flytta och att ingen hänsyn hade tagits till hur detta påverkade barnens psykiska hälsa. Många lyfte hur svårt det var att ge stöd till barnen när de själva inte

förstod eller kunde ge en bra förklaring till varför de var tvungna att flytta och lämna vänner och andra sociala sammanhang.

Majoriteten av familjerna som hade uppehållstillstånd bodde i en lägenhet med ett förstahandskontrakt. De hade därmed en grundläggande trygghet och kunde fokusera på sina barns välbefinnande och sin egen utveckling. De flesta studerade men det var även flera som arbetade. Ett problem som lyftes av mammor som bodde på mindre orter i Sverige var att även om boendet var bra så var det svårt att hitta långvariga och trygga arbeten på orten. Dåliga bussförbindelser och begränsad kollektivtrafik påverkade också vardagslogistiken. För andra var boendet fortfarande ett problem, antingen för att de endast hade erbjudits korttidskontrakt genom kommunen eller för att de blivit bostadslösa efter en skilsmässa. Den osäkra boendesituationen gjorde att de kände oro och osäkerhet inför framtiden.

”Oregelbundna arbetstider och svårigheter med barnomsorg lyftes dock som ett problem som försvårade etableringen på arbetsmarknaden.”

Att leva med begränsade ekonomiska resurser och på egen hand försörja barn var en utmaning för alla mammor som deltog i fokusgrupperna. Alla deltagare uttryckte en vilja att jobba och bli självförsörjande. En del hade redan tagit steget medan andra fortfarande lärde sig svenska och var arbets sökande. Möjligheter att få ett arbete diskuterades också i relation till lokala arbetsmarknader och vilka möjligheter som fanns där. Oregelbundna arbetstider och svårigheter med barnomsorg lyftes dock som ett problem som försvårade etableringen på arbetsmarknaden.

Många uppskattade möjligheten att få prata om ekonomi och stress i gruppverksamheten. De menade att de hade fått många hjälpsamma tips både av ledarna och av varandra. För många var det också värdefullt att kunna ställa frågor i en trygg miljö och få mer information om olika svenska system och hur de fungerade.

De mammor som var asylsökande eller som inte kunde resa tillbaka till sina ursprungsländer av olika skäl beskrev den ekonomiska situationen som mycket svår. De hade svårt att betala för transport, mat, kläder och andra basbehov med den dag ersättning som de fick genom Migrationsverket. Många berättade hur hjälp från det civila samhället, kyrkor och privatpersoner hjälpte dem att överleva och täcka barnens behov. Redan under försommaren 2022 var det flera mammor som beskrev hur prisutvecklingen påverkade dem. Sedan dess har priserna på mat stigit ytterligare men dag ersättning och ekonomiskt bistånd har inte höjts för att kompensera för hushållens skenande kostnader.

Trots svårigheter och motgångar kämpade mammorna med att göra det bästa av den situation de befann sig i. För de som hade uppehållstillstånd handlade det om att studera, arbeta och att skapa en trygg tillvaro för sina barn. De kvinnor som fortfarande befann sig i asylprocessen beskrev den sociala gemenskapen som gruppträffarna erbjöd som en livlina. Dels för att de kunde stötta varandra och få en möjlighet att tänka på annat än personliga problem, dels för att de fick göra roliga saker tillsammans med sina barn. Barnens situation påverkades av mammornas situation, något som också behöver beaktas i beslutsprocesser och i stöd som riktas till asylsökande eller nyanlända ensamstående kvinnor med barn.

”Barnens situation påverkades av mammornas situation, något som också behöver beaktas i beslutfattningsprocesser och i stöd som riktas till asylsökande eller nyanlända ensamstående kvinnor med barn.”

Rädda Barnens rekommendationer

Rädda Barnens rekommendationer till regeringen och riksdagen:

1. Regeringen och riksdagen bör vidta åtgärder som minskar barnfattigdomen för ensamstående och utrikes födda mödrar och deras barn, då de är särskilt sårbara och överrepresenterade i barnfattighedsstatistiken.
2. Den svenska jämställdhetspolitiken och etableringsinsatser som riktas till utrikes födda bör i en större utsträckning anpassas för ensamstående mödrars situation.
3. Dagersättningen bör höjas så den ligger i nivå med riksnormen för försörjningsstöd, utifrån rätten till en skälig levnadsstandard. Enligt barnkonventionen ska inget barn diskrimineras på grund av sin migrationsstatus.
4. Barn, unga och ensamstående föräldrar med erfarenheter av att leva i ekonomisk utsatthet bör i högre grad involveras i forskning och utredning om orsaker och konsekvenser av barnfattigdom i dagens Sverige.

Rädda Barnens rekommendation till kommuner:

5. Erbjud ett föräldrastöd som är behovsanpassat och flexibelt, också utifrån ensamstående föräldrars livsvillkor. Beakta föräldrarnas perspektiv när föräldrastödsprogram utformas och implementeras i praktiken.

Rädda Barnens rekommendationer till Migrationsverket:

6. Migrationsverket ska garantera hållbara boendelösningar för ensamstående barnfamiljer som erbjuder en god standard, ger barn en trygg och säker miljö fri från hot och våld, med möjlighet till studier och lek.
7. Migrationsverket bör undvika att tvinga barnfamiljer att flytta. Vid alla beslut som rör barn, inklusive boendeplicering eller flytt, ska en individuell prövning av barnets bästa göras. Dokumentationen ska tydliggöra överväganden och åtgärder som gjorts i samband med flytten. Genom tydlig dokumentation kan personal på den nya orten följa upp familjernas situation efter flytten.

Vill du veta mer?

Rädda Barnens podcastserie ”Starka mammor – Trygga barn”

I fem avsnitt beskriver nyanlända mammor och deras barn själva sin situation, sina drömmar och sina utmaningar. I varje avsnitt samtalar även yrkesverksamma och ideellt engagerade om hur vi kan bidra till att mammorna ska bli så bra bemötta som möjligt.

Avsnitt 1 ”Mina barn önskar sig uppehållstillstånd i födelsedagspresent”

Vi möter Yasmin och hennes barn som har bott i Dalarna så länge barnen kan minnas. På grund av att Migrationsverket i Borlänge stängde har många familjer tvingats flytta långt norrut. I studion Unni Öhman från Rädda Barnen Dalarna om påverkansarbetet kring flyttarna.

Lyssna på avsnitt ett, till exempel på [Spotify](#), [iTunes](#) eller [Acast](#).

Avsnitt 2 En plats att kalla hemma

Natalie berättar om hur hon och hennes två barn flyttat så många gånger att barnen till slut inte visste var de bodde när kompisarna frågade. I studion Pernilla Parding och Wafa Issa från Stockholms Stadsmission, som berättar om varför ensamstående mammor och deras barn har blivit mer utsatta på bostadsmarknaden.

Lyssna på avsnitt två, till exempel på [Spotify](#), [iTunes](#) eller [Acast](#).

Avsnitt 3 Att försörja en familj som ensamstående och ny i Sverige

Vi möter Samira i bilen, hon behöver åka långt för att kunna studera och att samtidigt hinna med arbete och att ta hand om barnen är en utmaning som ensamstående mamma. I studion berättar Tove Samzelius om sin forskning om ensamstående mammas livsvillkor i en förändrad svensk välfärdsstat och vad som skulle kunna göra skillnad.

Lyssna på avsnitt tre, till exempel på [Spotify](#), [iTunes](#) eller [Acast](#).

Avsnitt 4 Betydelsen av att känna trygghet i sitt bostadsområde

Setareh berättar om sin dotter som blev rädd och inte ville gå ut efter att hon blivit överfallen och i bostadsområdet. I studion Fatima Mohamed som bor och trivs i Järva men har engagerat sig mot skjutningarna tillsammans med andra mammor i området. Hon menar att myndigheter behöver lyssna mer på föräldrar som bor i utsatta områden hur man bäst gör dessa trygga.

Lyssna på avsnitt fyra, till exempel på [Spotify](#), [iTunes](#) eller [Acast](#).

Avsnitt 5 Ett anpassat föräldrastöd för ensamstående mammor

Vi träffar Sumaya som vill fortsätta arbeta med språk, men hon har MS och behöver tid och stöd för att kunna ta hand om sig och sina barn. I studion samtalar Eva Harnesk som arbetar med föräldrastöd för ensamstående mammor på Rädda Barnen och Shirin Mustafa som är socionom inom socialtjänsten om vikten av att stöd anpassas efter människors livsvillkor för att nå ut och göra skillnad.

Lyssna på avsnitt fem, till exempel på [Spotify](#), [iTunes](#) eller [Acast](#).

Läs också!

Barnfattighedsrapporten 2021

Millenniebarnen – om ekonomisk utsatthet under uppväxten

Välfärd inte för alla – den ekonomiska familjepolitikens betydelse för familjer i ekonomisk utsatthet

Att hitta hem – nyanlända barn, unga och föräldrar om första tiden i Sverige

En plats att kalla hemma – barnfamiljer i bostadskrisens skugga

Checklista vid Migrationsverkets boendeavvecklingar

Samtliga rapporter finns att ladda ner via länkarna här på sidan eller på www.raddabarnen.se

Källor

Ailina, M. (2020) White ignorance, race, and feminist politics in Sweden. *Ethnic and Racial Studies*, (43) 16: 249–267.

Burström, B., Whitehead, M., Clayton, S., Fritzell, S., Vannoni, F., & Costa, G. (2010). Health inequalities between lone and couple mothers and policy under different welfare regimes – The example of Italy, Sweden and Britain. *Social Science & Medicine*, 70, pp. 912–920.

Carlson, M. (2015). “Are you going to write as we think or as you think?” On troubled positions, borders and boundaries among immigrant women in a Swedish context. I I. Brandell, M. Carlson & Ö.A. Cetrez (Red.). *Borders and the Changing Boundaries of Knowledge, Transactions*, vol. 22, 109-127.

Dorling, K., Girma, M. & Walter, N. (2012) *Refused: The experiences of women denied asylum in the UK*. London: Women for Refugee Women.

Freeman, A. L. (2017). Moving ‘Up and Out’ Together: Exploring the Mother-Child Bond in Low-Income Single-Mother-Headed families. *Journal of Marriage and Family*, 79: 675-689.

Försäkringskassan (2022).

Gunnarsson, Å. (Ed.). (2013). *Tracing the women-friendly welfare state: gendered politics of everyday life in Sweden*. Gothenburg: Makadam Förlag.

Haas, B. M. (2017). Citizens-in-Waiting, Deportees-in-Waiting: Power, Temporality, and Suffering in the U.S. Asylum System. *ETHOS*, 45(1): 75–97.

Hobson, B. (1994). Solo mothers, social policy regimes and the logics of gender. I D. Sainsbury (Red.), *Gendering Welfare States*. London: SAGE, pp. 170-187.

Jämställdhetsmyndigheten (2022). *Stärkta möjligheter genom samverkan: Insatser för att underlätta utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden*. Rapport 2022:13.

Nordling, V., Klöfvermark, J. & Sigvardsdotter, E. (2020). *Föräldraskap efter flykt till ett annat land. Kunskapssammanställning baserad på en kartläggande litteraturoversikt*. Röda Korsets Högskolas rapportserie 2020:1.

Salonen, T. (2019). *Välfärd inte för alla*. Stockholm: Rädda Barnen.

Samzelius, T. (2020). *A vicious circle of silent exclusion: Family homelessness and poverty in Sweden from a single-parent perspective*. Doktorsavhandling. Malmö: Malmö universitet.

Samzelius, T. (2022). Bostadens emancipatoriska betydelse – den svenska jämställdhetens blinda fläck? I B. Bengtsson, M. Holdo & E. Holmqvist. *Allas rätt till bostad*. Göteborg: Daidalos.

Stranz, H., & Wiklund, S. (2011). I välfärdssamhällets marginal – om socialbidragstagande bland ensamstående mödrar av svensk och utländsk härkomst. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 18(1), pp. 42-62

Stranz, H., & Wiklund, S. (2019). Ekonomiskt bistånd i särskilda grupper – exemplet ensamstående kvinnor med barn. I T. Hjort (Red.), *Det yttersta skydds nätet: Om arbete med socialbidrag*. Lund: Studentlitteratur, pp. 269-290.

Wennberg, L. (2008). *Social Security for Swedish Solo-Mothers in Swedish and EU Law: On the Constructions of Normality and the Boundaries of Citizenship*. Umeå, Sweden: Lustus förlag.

Ålund, A. & Alinia, M. (2011). I skuggan av kulturella stereotyper: Perspektiv på forskning om genus, jämställdhet och etniska relationer i Sverige. *Sociologisk Forskning*, 48(2):43-64.

Fotnoter

ⁱ Burström, Whitehead, Clayton, Fritzell, Vannoni, & Costa (2010).

ⁱⁱ Hobson (1994).

ⁱⁱⁱ Samzelius (2020).

^{iv} Dorling, Girma, & Walter (2012)

^v Norling, Klöfvermark & Sigvardsdotter (2020), s. 31

^{vi} Samzelius (2020).

^{vii} Freeman (2017); Samzelius (2020).

^{viii} Gunnarsson (2013); Wennberg (2008).

^{ix} Ålund & Alinia (2011); Carlson (2015); Alinia (2020)

^{*} Försäkringskassan (2022).

^{xi} Samzelius (2020).

^{xii} Stranz & Wiklund (2011) (2019).

^{xiii} Haas (2017).

**Rädda Barnen är världens största
självständiga barnrättsorganisation,
fokuserad på hållbara insatser
– akuta och långsiktiga.**

Rädda Barnen
10788 Stockholm
Tel: 08-698 90 00
kundservice@rb.se
www.raddabarnen.se